

A gödöllői csoport a Montágh Imre Gyermekszínház Találkozóán; csoportvezető Baranyai Gizella
Trencsényi Imre felvétele

Elmélet – jutalom a nap végén⁹

Bethlenfalvy Ádám

A legtöbb pedagógusnak, drámatanárnak az elmélet szóról nem az örömteli elmélkedés, az önreflexió, vagy az új gondolkodási minták jutnak eszükbe. Ez egyértelműen kiderült a foglalkozás elején, a résztvevőknek ugyan is azt a konkrét létező tárgyat kellett lerajzolniuk, ami szerintük megjeleníti az *elmélet* fogalmát. A tárgyak többsége használhatatlan, poros és nehéz volt. A feladat célja pedig az, hogy az elvont fogalom és a megértését segítő konkrét tárgy közötti kapcsolatot illusztrálja.

Főlöszlegesen volna azt keresgélni, hogy milyen történelmi, és egyéb okai vannak, hogy így berzenkedünk az elmélettől, viszont azt is fontos leszögezni, hogy vannak jócskán olyan gondolkodók és írók, akikhez érdemes útmutatásért fordulnunk. Ilyen például Jerome Bruner, akiről azt szokták mondani, hogy a kognitív pszichológiai forradalom egyik atyja. A műhelymunka alapját a *Valóságos elmék, lehetséges világok*¹⁰ című könyvének kilencedik fejezete, a *nevelés nyelve* adta. A fejezet első másfél oldalát olvasva a résztvevők kisebb csoportokban négy állítást fogalmaztak meg, a legfontosabbakat, amelyeket a cikk állít. Bántó tömörséggel úgy fogalmazhatnánk meg, hogy Bruner azt állítja, hogy **fogalmi világban** élünk. A nevelésnek, a kultúra újratemtésének legfőbb fórumaként az a feladata, hogy elősegítse a közös (társadalmi) fogalmi valóság megteremtését.

Ezeket a sommás kijelentéseket persze részletesen indokolja, mégpedig a következőképpen: azt állítja, hogy még közvetlen tapasztalataink is értelmezést nyerne az okokkal és a következményekkel kapcsolatos elképzeléseink révén. Továbbá „a nyelv szükségképpen meghatározza azt a perspektívát, amelyben elhelyezzük a dolgokat, és azt a szemszöveget is, amelyből látjuk őket.” (104. old.) Tehát amikor gon-

⁹ A néhány évvel ezelőtti sörreklámmal idéző, szellemeskedő címért utólag is elnézést kérek, minden eszközt be kellett vetnem, hogy Rudolf Éva nénitől (párhuzamos program) átcsalogassak néhány embert...

¹⁰ Bruner, Jerome (2005) *Valóságos elmék, lehetséges világok*, Budapest, Új Mandátum Könyvkiadó

dolgodunk a világról, akkor igazából azokról a leképezésekről, fogalmakról gondolkodunk, amelyek elménkben léteznek a valóságról. Ahhoz, hogy társas fogalmi valóságban éljünk – ugyanazt a „nyelvet” beszéljük –, arra van szükségünk, hogy a fogalmak jelentését, sokféle formában, közösségileg folyamatosan újraalkossuk, egyeztessük. Bruner ezt tartja a kultúra fő feladatának, ezért van a nevelésnek a kultúra újraalkotásában fontos szerepe.

(Ennek a gondolatsornak sok izgalmas vonatkozása van még, olyanok is, amelyek kimondottan hasznosak drámatanárok számára. Érdeemes részletesen elmélyedni Bruner írásában.)

A kérdés az, hogy miként lehet ezeket a gondolatokat a gyakorlatba átültetni?

Ennek nyilván sok lehetséges formája van, mi egyet vizsgáltunk meg közelebbről, a *metaforát*. A kognitív nyelvészet szerint a metafora abban segít, hogy elvont fogalmakat konkrét fogalmak segítségével megfoghatóvá tesz a számunkra. Például az élet absztrakt(abb) fogalmát az utazás fogalmán keresztül tesszük érthetőbbé. Kövecses Zoltán *A metafora*¹¹ című könyvében rengeteg köznyelvi kifejezést sorol fel ennek bizonyítékaként, pl. jól indul az élete, messzire jut, választút előtt áll, halad előre stb. Ez csak egy a könyvben felsorolt és elemzett fogalmi metaforák sokaságából.

A metaforikus nyelvhasználaton¹² túl, a drámatanár használhatja az általa vizsgálni kívánt fogalom metaforikus leképezését is. A foglalkozáson a Kerekasztal Színházi Nevelési Központ készülő programjának kezdőképét kínáltam a résztvevőknek –, ezt olyan szoborként néztük, amely kulturális és történelmi referenciákon túl rengeteg elvont fogalmat is tükröz konkrét, fizikai formában. Arra kerestünk ötleteket, hogy milyen feladatokkal, játékokkal, lehetne ezeket a tartalmakat megnyitni, és a szobor alkotta metaforikus világban, belülről, cselekedve vizsgálni. Az idei Spárta-Dráma résztvevőinek elszántságát és kreativitását az is bizonyítja, hogy rengeteg izgalmas és elgondolkodtató ötlettel álltak elő.

A foglalkozást azzal zártuk, hogy mindenki újra elővette a foglalkozás elején rajzolt az elmélet fogalmat tárgyként ábrázoló rajzát, és aki akarta változtathatott rajta. Volt, aki változtatott rajzán, volt, aki nem.

Szülői értekezletek szervezése másképpen

Rusz Csilla¹³

Miért tartunk szülői értekezletet?

Felkészítettek-e arra a főiskolán, egyetemen, hogy szülői értekezleteket tartsunk?

Eljön-e a szülő a szülői értekezletre? Ha igen, miért, ha nem miért nem?

Alkalmazhatók-e közösségfejlesztő, személyiségfejlesztő drámajátékokat a szülői értekezleteken?

Felrúghatók-e a hagyományos „katedra” szülői értekezletek korlátai?

Jól érezheti-e magát szülő és pedagógus egyaránt a szülői értekezleten?

Szükséges-e szülői közösséget formálni vagy elég azon törekvésünk, hogy osztályközösséget formáljunk? (Vagy már azt sem kell?)

Ezen kérdésekre keresem a válaszokat, miközben olyan gyakorlatokat, drámajátékokat mutatok be, melyek segítenek a válaszok megtalálásában. Ezt a formát nem divatból és nem azért választom, hogy „másabb” legyek, mint a szomszéd osztály tanítója, hanem megfontolt célok érdekében... Csak olyan játékokat, gyakorlatokat mutatok be, melyeket már kipróbáltam, melyek működőképesek, így tapasztalataimmal, élményeimmel megtűzdelve tárhatom fel.

Nagyon fontos, hogy míg a pedagógusok előtt játékoknak, drámajátékoknak nevezem ezt a tevékenységet, addig a szülőt sohasem játszani hívom. Már eleve szokatlan a szülőnek, hogy körbe rakom a székeket, és így fogadom őket, ám elmondom nekik, miért történik a formabontás. Egyszerű, érthető, világos magyarázatot adok, amit könnyen megért és el is fogad. A pedagógus iránti tiszteletből nem lesz elutasító,

¹¹ Kövecses, Zoltán (2005) *A metafora. Gyakorlati bevezetés a kognitív metaforaelméletbe*, Budapest, Typotex

¹² Ez már önmagában is egy érdekes terület lehet a tanári nyelvhasználaton belül, ld. Vámos Ágnes (2003) *Metafora a pedagógiában*. Oktatásmódszertani Kiskönyvtár. Gondolat Kiadói Kör, ELTE BTK Neveléstudományi Intézet, Budapest

¹³ A szerző önmagáról: „Csikszeredai, de Nagyváradon élő tanító vagyok. 1986-ban végeztem Székelyudvarhelyen, a Benedek Elek Tanítóképzőben. Rá tíz évre találkoztam egy csodálatos drámatanárral, Kovács Andrásnéval, aki megbabonázott s azóta a drámapedagógia szerelmese, megszállottja, hirdetője, tanulmányozója lettem.”